

Звездајни музеј Рума

Покровитељ пројекта
„270 година румског вашара“
општина Рума

270
ГОДИНА
РУМСКОГ ВАШАРА
(1747-2017)

Завичајни музеј
Рума

270 година румског вашара (1747-2017)

Рума, октобар 2017.

Издавач:
Завичајни музеј Рума

За издавача:
Снежана Јанковић

уредник:
Снежана Јанковић

аутори текстова:
**Снежана Јанковић, Јелена Арсеновић,
Ћорђе Бошковић, Драгомир Јанковић**

аутор фотографије на корицама:
Драгомир Јанковић

Припрема и штампа:
**„Штампа” д.о.о
Рума, Иришка 1**

Тираж:
100 примерака

РЕЧ УРЕДНИКА

Годишњице и јубилеји представљају једну од културних тековина друштвеног развоја и цивилизације уопште. Сећање или памћење, део је мисаоног процеса који је човека одвојио од осталих живих бића. Сећање на значајан догађај или личност у виду обележавања годишњице, односно јубилеја сегмент је културе сећања који дефинише одређену друштвену заједницу на локалном, националном или глобалом нивоу. Обележавање годишњице у смислу прославе врши се поводом различитих догађаја као што су рођење истакнутих личности, настанак градова, држава, победе у биткама или ратовима, установљење важних институција, манифестација и слично. Годишњице се обележавају и поводом трагичних догађаја којих се сећамо са пијететом.

Публикација која је пред нама посвећена је јубилеју манифестације која је у великој мери, можда чак и у потпуности, усмерила развита једног града. Реч је о румском вашару. Установљен одмах по оснивању насеља, дао му је обележје привилеговане вароши и условио његов брз развој. Захваљујући вашару и свом географском положају Рума се муњевитом брзином развила од малог новоустановљеног насеља до значајног регионалног центра. На граници два велика царства током друге половине XVIII века постаје стециште трговинске размене у који су пристизали а потом и остајали трговци различитих нација. Трговина, односно вашар постаје замајач развоју привреде. Могућност пласирања пољопривредних и занатских производа увећава обим ове производње, а потом се крајем XIX века појављују и мање фабрике. Рума XIX века већ је класична средњоевропска варош и то не само у погледу свог изгледа. Средњоевропски лик добила је управо захваљујући снажној привреди која је омогућила како подизање градских здања сакралног и световног карактера тако и културног нивоа. Рума има своје школе, штампарије, часописе, културна удружења различита по врсти активности и националној припадности, угледне културне прегаоце.

Почетком тог века Рума је суседној Србији у повоју њене модерне државности дала првог секретара Правитељствујушчег совјета (савременим речником речено првог премијера). Тренд развоја града настављен је и у наредном XX веку, а један од његових главних подстрекача и даље је био вашар. Двадесетих и почетком тридесетих година на румском вашару одвијала се највећа трговина житом (пшеница, јечам, кукуруз) у тадашњој Краљевини СХС. Последњих пар деценија XX века вашар губи одлучујући значај за развој града али и даље остаје један од његових значајних чиниоца.

Сагледавајући целокупну историју града, не постоји тако снажан фактор који је трајно и континуирано определио његов прогрес као вашар. Иако у савременом добу, услед других видова трговине, начина робне размене и привредних токова уопште, вашар губи на значају као чинилац привредног развитка, остаје једна од важних институција града. Данас румски вашар није само привредна манифестација него и својеврсни бренд града. Надалеко је познат по роби, различитим врстама производа и садржајима које нуди. Сваког трећег у месецу, када се одржава, Руму походи маса трговца, занатлија, купаца, купаца и пустолова из целе земље и ex Ю региона. Куриозитет је да и поред своје времешности, а броји 270 година, не губи привлачност.

О ВАШАРУ

Вашар или панађур је облик традиционалног народног, а данас више масовног окупљања на унапред прописаном месту и времену, на коме људи тргују, сусрећу се и забављају. Раније се чешће користила реч панађур, реч која је грчког порекла (panegyri), а данас се најчешће користи реч вашар, која долази из мађарског (vásár), у значењу пазар, сајам а и посао, погодба. Сличног значења је и термин словенског порекла сабор, који се тумачи као скуп већег броја људи на једном месту или скуп народа око цркве или манастира, а то указује на религијско порекло овог обичаја и традиционалне институције, али означава и скуп црквених великодостојника (сваке године у мају се одржава Сабор Српске Православне Цркве). Сродног порекла су и термини трговиште, трг мада се он данас више односи на централне градске просторе, на којима се раније набављало за свакодневне потребе, и пијаца, на којој се обављају свакодневне набавке, али она може бити и недељна, сточна, житна или зелена, шарена (бувљак), у зависности од робе која се продаје.

Оваква окупљања су од ранијих времена вишеслојна и вишезначна, имала су више међусобно повезаних функција и то се сматра суштинском карактеристиком вашара. У језичким одредницама вашара у први план се ставља његова трговачка (купопродајна) функција, а понекад и забавна функција. Али реч вашар има и фигуративно, пренесено значење – мноштво, гунгула, маса људи на једном месту, неред, збрка, испретуране ствари, метеж, хаос, свађа, галама, врева. Глагол вашарити може се тумачити у смислу продавати, куповати, пазарити, али и у фигуративном правити неред, испретурати ствари и сл.

Вашар није појава специфична само у нашим крајевима. Периодични тргови, под различитим називима били су широко распрострањени у Европи и Азији још у раном средњем веку. Ова институција на Балкану вуче порекло од хеленске агоре, а одржавала се током средњег века и кроз целокупно турско доба.

Вук Стефановић Караџић у „Српском рјечнику“ је под одредницом намастир добро уочио и сажето описао основне функције вашара – верску (саборску), трговачку (економску), забавну (културну) и друштвену. Религијска (верска, саборска) функција

вашара сматра се првобитном, јер се одржавао о неком свецу, месном патрону, најчешће око манастира, у који је народ долазио да се помоли. Називали су се именима светаца о чијим празницима су се одржавали – цветни, ђурђевдански, спасовдански, ивањдански, михољски, никољдански и др. Колики је верски значај овог народног окупљања сведочи и то што су датуми и места значајнијих панађура ушли у црквени календар. У томе се огледала значајна интегративна улога православне цркве. Политичка функција у прошлости се испољавала као саборска и имала је битну улогу у очувању слободе и националног идентитета. Сабор је био црквени или државни, као протоколарни скуп по позиву, а у њиховом наставку и народни, праћен весељем, забавом и разонодом. Економска функција вашара првенствено се огледа у његовој трговачкој функцији, а која је била примарна чак и у време средњовековних манастирских сабора. Продавала се стока, усеви, шумски, занатлијски и производи домаће радиности. Вашари су интензивирали робну размену између села и града, предеоних целина, суседних области и сл. Вашари су, уствари, одиграли значајну улогу у развоју унутрашњег, а и спољашњег тржишта. У економску сферу спадају и значајни финансијски ефекти од разних врста такси, увећаног угоститељског промета, а делом и од туризма. Друштвена функција вашара је теже уочљива јер њени производи су друштвени односи и социјализација уопште. У књижевности има много прича и стихова за децу о вашару, јер се деца посебно радују вашару као прилици за поклоне и слаткише. Мушкарци су много чешћи на сточном делу вашара и у кафанама или под шатрама, а жене више шетају, разгледају и купују робу за кућну намену. Млади чешће посећују вашар у вечерњим сатима и код њих је најизразитија забавна функција. Шетња кроз вашар је посебан вид разоноде, у којој су куповине споредне, случајне, јер се много више разгледа, распитује, разговара. Успут се сусретну познате особе, понешто се једе и попије. Туристичка функција је новијег датума, јер је то јединствена прилика да се привуку посетиоци и из удаљенијих крајева (данас се организују и разне „традиције“), туристичке организације нуде обилазак локалних знаменитости, што је опет повезано са повећањем угоститељског и трговинског промета.

Протеком времена облици вашара се диференцирају, појављују се нови трендови, међу којима се истиче обнова религијске

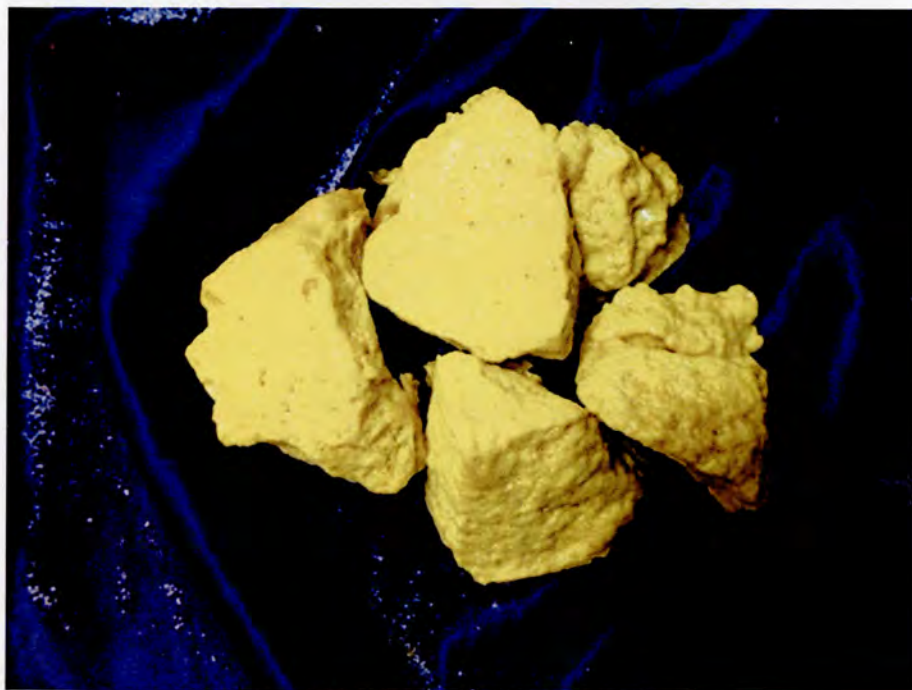
функције и обогаћивање вашара културним манифестацијама. Оживљавање локалне заједнице у време одржавања вашара је такође уочљиво. У културолошком смислу вашар се постепено трансформише из народног у масовно окупљање, из заједнице у медијски пропраћен спектакл, из народне у масовну културу.

Посластице са вашара

Посластице са вашара

Посластице са вашара

РУМСКИ ВАШАР

Трговина у смислу размене добара једна је од најстаријих људских активности, а њено организовање на утврђеној локацији потиче из старог века. Традиција одржавања сајмова и пијаца, какве данас познајемо, постојала је у нашим крајевима још у средњем веку. Од тада и датира обичај да владари, у циљу поспешивања развоја привреде, појединим местима дају привилегије да се у њима периодично организују сајмови. Таква места су се брже развијала од оних која те повластице нису имала.

У средњем веку у Срему је било више сајамских насеља, попут Врдника, Черевиха, Суботишта... Ово последње је и добило своје име по суботњим пијацама које су тада одржаване. Доласком Турака оваква трговина је само привремено замрла, да би убрзо поново процветала, али у оријенталном духу, какви су, уосталом, били и други сегменти живота тог времена.

Тада се, 1546. године, први пут помиње село Рума, у Митровачкој нахији и Сремском санцаку. Попут многих других у окружењу било је то неушорено насеље, смештено на обронцима Борковачког потока и концентрисано око цркве, лоциране на највишој тачки терена. Тадашња црква је највероватније претеча данашње цркве Светог Николе, у тзв. Старој Руми.

После победе над Турском у два рата вођеним крајем 17. и почетком 18. века, које су потврђене Карловачким (1699), и Пожаревачким (1718) миром, Аустрија је запосела раније турске територије у Панонској низији. Настојећи да населе и култивишу велика, а опустела, пространства, аустријски владари предузимају опсежну колонизацију јужних крајева Царства. Тиме би се обезбедила не само граница према Турској, за чега су били задужени Срби – граничари у Војној крајини, већ би се државна каса попунила приносима пореских обвезника, тј. слободних људи, који су живели у градовима, трговиштима, комунитетима, који су ницали на све стране. Такође, то је време када у Европи доминира схватање да снага друштва и државе зависи од економске снаге и моћи појединаца, као и да је основ за то повећање производње унапређење трговине тзв. меркантилизам. У складу са оваквим схватањима поступале су и аустријске власти.

У таквим околностима, у непосредној близини села Руме, настало је ново насеље, које се убрзо издигло у хијерархији тадашњих

сремских места. Оснивајући Нову Руму, Марко барон Пејачевић је свакако имао у виду повећање својих прихода и обезбеђивање наклоности Двора, који је, из горе наведених разлога, подстицао такве активности својих племенитих поданика. Настанак Руме као урбаног насеља одвијао се по, за оно време, уобичајеним принципима. Избор локације, израда плана насеља, обезбеђивање привилегија и по тој основи привлачење становништва у њега. Плодно земљиште и географски положај, на раскрсници старих римских и турских путева и близина значајних речних токова, били су пресудни за одлуку Пејачевића да Нову Руму баш на овом месту, чиме је уједно и антиципиран његов будући развој као трговачко-занатлијског места.

Прву привилегију Румљани су добили већ 20. 07. 1747. године од царице Марије Терезије, чиме је Рума сврстана у ред трговишта. Од тада, овај назив је редовно навођен и свим званичним општинским документима „(Привилеговано) Трговиште Рума“. Привилегија се састојала у томе да се четири годишња вашара „са њима припадајућим сточним пијацама“ са Митровице и Јарка, који су остали у новоформираној Војној граници, преносе на Руму. Одржавали су се на верске празнике: Цвети (Palmsonntag), Спасовдан (Christi Himmelfahrt), св. Петра и Павла (Apostel Petrus und Paulus), и на Михољдан (Feste des Erzengels Michael). Поред годишњих вашара, сваке суботе су одржаване пијаце¹.

Наведене привилегије су поновљене у тзв. Слободници (Freibrief), коју је властелин Марко Пејачевић издао становницима Руме 01. 01. 1749. године, чиме су они и званично постали слободни људи, за разлику од зависног становништва у околним селима, са бројним обавезама према властелину. Истовремено, Рума је и званично постала привилеговано трговиште. Осма тачка Слободнице говори да варошани уживају приходе од два вашара, док приходи од друга два иду у корист властелина. Десета тачка, међутим, каже да када варош нарасте до 1.000 кућа следећу јој приходи и од преостала два вашара². Пре него што је Рума испунила овај услов, из Беча је 17. 07. 1758. године стигло обавештење о додељивању још два вашара и то на св. Јелисавету – ћерку мађарског краља (Аранђелов дан) и св. Антонија (Св. Трифун). Тако је Рума имала укупно шест вашара, што дводневних, што тродневних³.

¹ Carl Bischof, Die Geschichte der Marktgemeinde Ruma, Ruma/Jettingen, 1958, 53

² Завичајни музеј Рума, Препис Слободнице, инв. бр. 1035

³ Bischof, нав. дело, 77

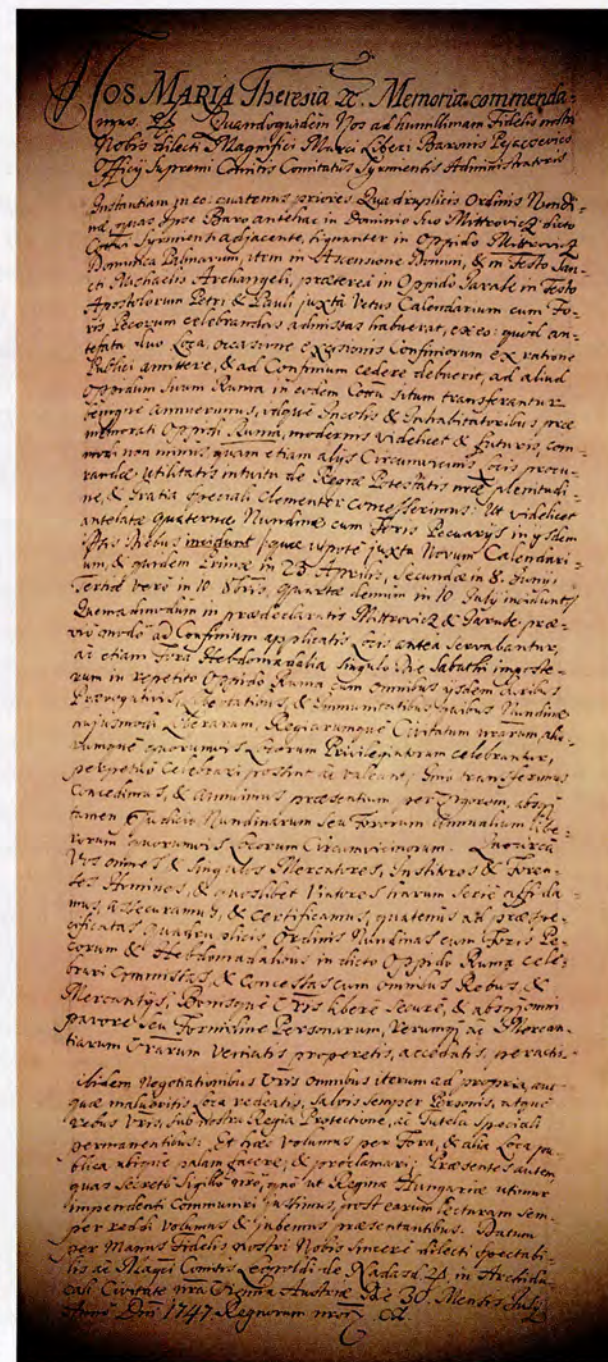

Царица Марија Терезија

Марко барон Пејачевић

Текст повеље Марије Терезије о додељивању четири годишња вашара Руми, 20. јула 1747.

Превод повеље

Ми Марија Терезија, објављујемо и дајемо на знање да смо на молбу нашег верног и благородног барона Марка Пејачевића, великог жупана Сремске жупаније, четири вашара са његовог Митровачког властелинства у наведеној жупанији, односно града Митровице, и то на Цвети, Спасовдан и Михољдан, као и са места Јарак, на Светог Петра и Павла, заједно са припадајућим сточним пијацама, милостиво пренели на друго место које му је припало, Руму. Ова два места (Митровица и Јарак – п. п) која су била у његовој надлежности, издвајањем Границе из цивилне управе он је био приморан да уступи. Вашари се одржавају по старом календару. Овим, свим ста-новницима овог места и његовим посетиоцима, сада и у будуће, не само на сопствену, већ и на корист суседних места, обзиром на добробити ове Повеље Наше краљевске власти и са посебном милошћу одобравамо четири годишња вашара који падају на исте дане као и они претходно поменути одржавани у Граници, не доводећи у питање суботње пијаце које се одржавају у поменутом месту Рума, са свим правима и слободама која имају и други годишњи вашари који се одржавају у другим слободним краљевским градовима и привилегованим местима. Такође, ова повластица не сме да штети годишњим вашарима и сточним пијацама у другим суседним местима. Стога, обећавамо, осигуравамо и потврђујемо свим вашарским и дућанским, као и путујућим трговцима да, сваки пут када се ови додељени вашари и сточне и суботње пијаце одржавају, слободно могу да путују и да дођу са својим стварима и робом без бојазни за њихову личну и имовинску сигурност која је под Нашом посебном заштитом, те да се исто тако сигурно, након што су њихови послови обављени, могу слободно вратити у своје место или у место у које већ хоће да иду. Ово ћемо објавити у свим местима и јавним просторима; они, који су прочитали писмо са Нашим тајним печатом, којим се Ми као Краљица Угарске служимо, треба да увек поступају у складу са тим.

Дато посредством руке Нашег верног и омиљеног високо - и благородног грофа Леополда од Надашда у Нашем граду Бечу у Аустријском војводству, 20. јула 1747. године.

Крст на старом вашаришту

Цедуљарница и вага на новом вашаришту

Већ исте године када је поменути привилегијама Рума добила статус трговишта одржан је први румски вашар – Михољски. Било је то 10. октобра. За продајни простор одређен је терен источно од новог насеља, који се, посматрајући из данашњег угла простирао до Гробљанске улице. Прво вашариште је, дакле, било на падини између Гробљанске улице па све до Борковачког потока (данашњи Велики парк). На вашару су своју робу нудили како домаће занатлије, тако и путујући трговци – Грци и то следећим редом: на тезгама је најпре излагана занатска роба, затим шпецерај и јужно воће, које су углавном продавали грчки трговци, следио је део са воћем и на крају простор за продају стоке. Постоје подаци да су се на румским вашарима могле купити и књиге, најчешће црквене, које су продавали трговци „москови”.⁴

Пошто тада још увек није било довољно сталних продавница, роба се највише набављала на годишњим вашарима и суботњим пијацама, на које су, поготово у првим деценијама 19. века, са својим производима долазили и сељаци из околних села. Убрзо су румски вашар и румска пијаца постали познати и изван граница Аустрије, те су на њих долазили и трговци из Турске. Повремено је вашар изостајао због куге у суседној Турској, а трговци који су оданде долазили подвргавани су ригорозној контроли. Такође, забележено је да су једном приликом румски вашар похарале Клименте – католичко арбанашко становништво насељено у селима у Граници и склоно „пустахилуку”.

Већ почетком 19. века старо вашариште је постало претесно те је одлучено да се вашар премести на тзв. Хрватски брег, тј. на простор између путева за Инђију и Пећинце⁵. Суботње пијаце су се одржавале са обе стране Главне улице, којима је у то време било тешко проћи. Трговина житом се обављала у Ивановој, а продаја живине се одвијала Старопиварској улици. На старом вашаришту је остала само продаја јагањаца и дрва за огрев, по чему је улица и добила назив Дрварска.

Иако је још Слободницом било предвиђено да Рума преузме и преостале вашаре од властелина, то је учињено тек 1904. године. Тада је румска општина откупила четири вашара од Румског властелинства⁶.

⁴ Bischof, нав. дело, 54

⁵ Bischof, нав. дело, 140

⁶ Завичајни музеј Рума, Уговор о куповини вашара, 1904, инв. бр. 98

У периоду између Првог и Другог светског рата, редовно су одржавани вашари и пијаце. Вашар је и даље организован четири пута годишње, а пијаце средом и суботом. Тада се, на за то одређеним местима, стицало мноштво људи и разноврсне робе. Уз вашар је обавезно, као пратећи, ишао и понеки забавни програм у виду рингишпила, циркуса и слично. Пијаца је због несносне гужве, која је ометала и саобраћај у Главној улици, била премештена простор иза католичке цркве и старе школе (тада шегртске школе, а данас Музеј). На вашарима је стока и даље била главни артикл. Забележено је да је на Михољски вашар 10. 10. 1930. године дотерано: волова – 743 (70), крава – 453 (120), телад – 55 (20), јуница – 135 (19), јунаца – 187 (22), бикова – 18 (4), коња – 660 (68), кобила – 774 (62), ждребади – 102 (6), оваца – 535 (161), коза – 19 (0), свиња – 1551 (148), прасица – 404 (69) и магараца – 19 (0)⁷.

За уређење вашаришта и пијаце ишла су средства добијена од разних дажбина које су убиране том приликом („пијацовина”, „местовина”, „кантаревина”, „вашарске пристојбе” – од стоке, шатре и сл.). Поред тога, средства добијена од „пијацовине” коришћена су за комуналне потребе, нарочито за одржавање хигијене града.

Неко време после Другог светског рата (од 1957) вашар је одржаван сваке прве среде у месецу, док се није прешло на данашњи режим сваког трећег у месецу, ма који дан он падао. Вашар је с ранијег места премештен на простор источно од града, иако се продаја робе одвија и у самом граду почев још од Главне улице. На њега долази велики број трговаца из целе земље и региона. И даље је на њему примарна продаја/куповина стоке, али је велики број и занатлија (кројачи, столари, бомбонције, обућари...), како локалних, тако и оних из околних места, који продају своје производе. Заступљена је и угоститељска понуда под окриљем „шатри”, где се након обављеног посла трговци и остали посетиоци могу окрепити јелом и пићем. Такође и пијаца је наставила да функционише по старом тржишном закону понуде и потражње.

⁷ Добривоје Митровић, Грађа за хронику Руме, необјављено, 241

Schaeda Nundinalis in Oppido Ruma.			
Anno 1841 Die 19 Mensis Aprilis Servatarum Nundinarum Festo.			
Numerus Protocolli	Nomen et Cognomen Venditoris	Species et Color Pecoris aut Pecudis ac Stigmatis	Nomen et Cognomen Emptoris
69	Maria Kolarov Hrab. Hly.	Quinque vaccae nate 60	Joan. Prim. Schijf
Per Deputationem Nundinalem <i>[Signature]</i>			

Потврда о куповини коња на румском Петровском вашару 1840.

SCHAEDA NUNDINALIS IN OPPIDO RUMA.			
Anno 1841 Die 18 Mensis Aprilis Servatarum Nundinarum Festo.			
Numerus Protocolli	Nomen et Cognomen Venditoris	Species et Color Pecoris aut Pecudis ac Stigmatis	Nomen et Cognomen Emptoris
69	A. Varus	quinque vaccae	Edvard Janos Koplar
Per Deputationem Nundinalem <i>[Signature]</i>			

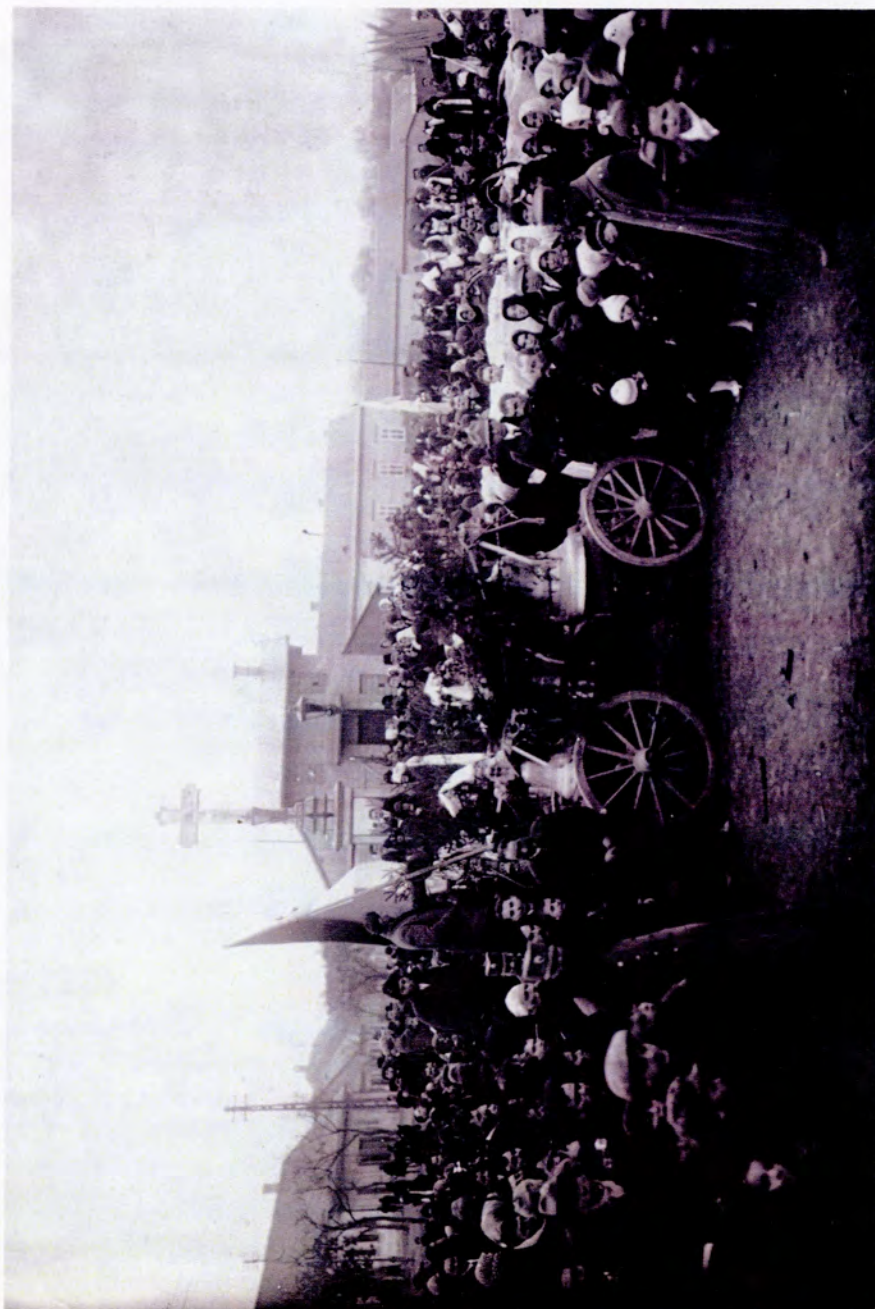
Потврда о куповини пет крава на румском Аранђелском вашару 1841.

Цедуља вашара државног у Руми. Markt Zettel des Marktes zu Ruma.			
№	Име Продавца Name des Verkäufers	Описанье Марке Beschreibung des Viehes	Име Купца Name des Käufers
292	Bauk Zelenky	1. Kieff schwarz som elb. 200	Joan. Kopravics Neufeld
D			
у Руми zu Ruma 9. Okt.		1851.	Ispr. bawarskork Ogdora. Durch Markt Deputation.

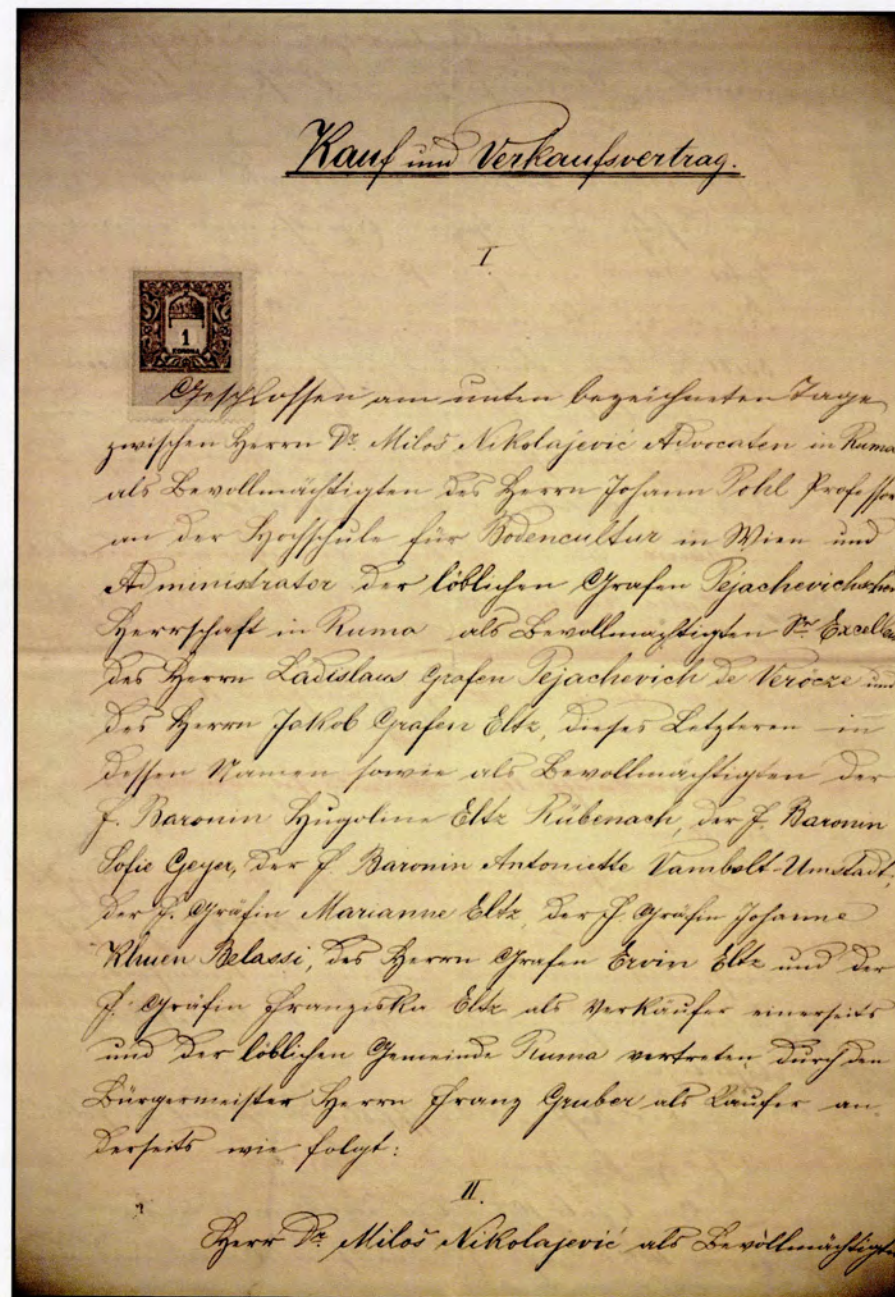
Потврда о куповини краве, свиње и овце на румском Михолском вашару 1851.

SCHAEDA NUNDINALIS IN OPPIDO RUMA.			
Anno 1841 Die 2 Mensis Aprilis Servatarum Nundinarum Festo.			
Numerus Protocolli	Nomen et Cognomen Venditoris	Species et Color Pecoris aut Pecudis ac Stigmatis	Nomen et Cognomen Emptoris
47	Belar Mikulic Jovanovic	Duo Boves nati 1000	Edvard Janos Koplar
Per Deputationem Nundinalem <i>[Signature]</i>			

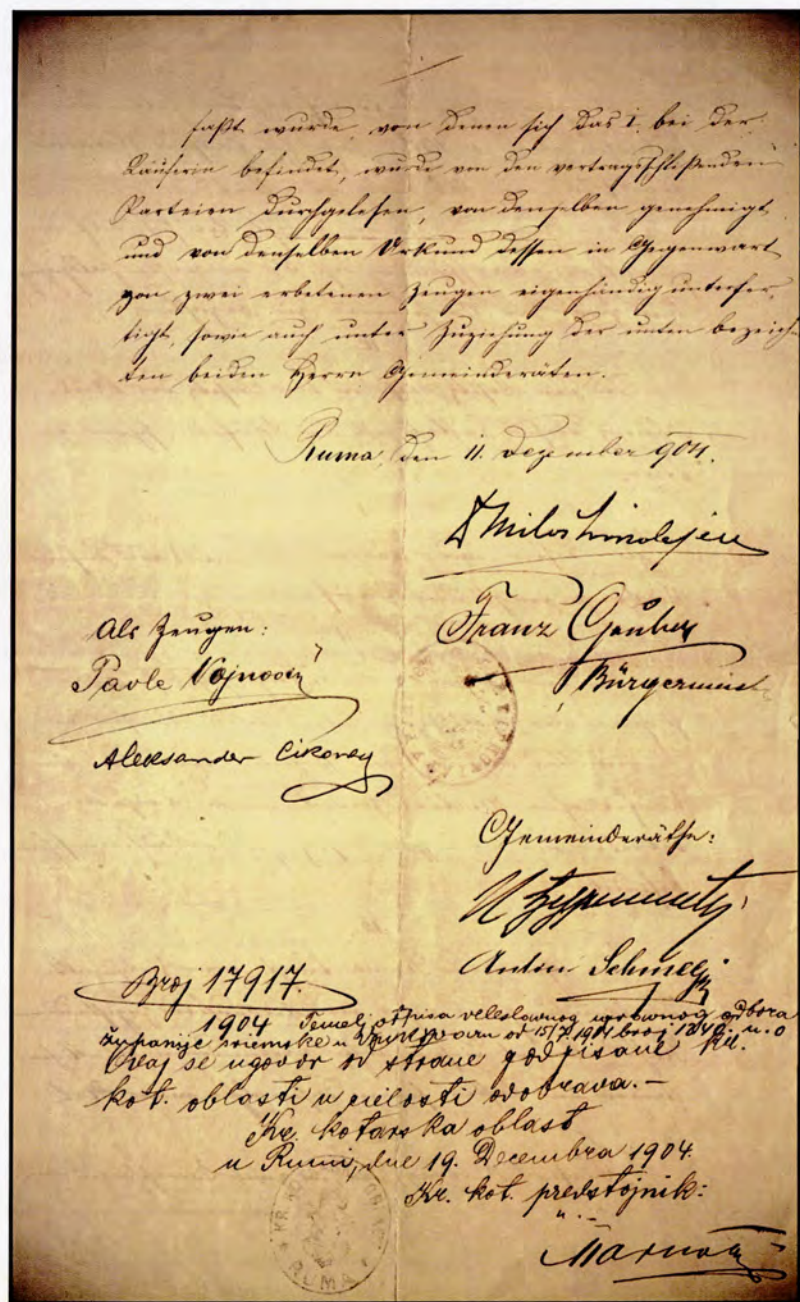
Потврда о куповини два вола и девет крава на румском Аранђелском вашару 1841.

Крст (Споменик пастиру) на Старом вашаришту

Прва страна Уговора између Румског властелинства и општине Рума о продаји четири годишња вашара, 1904.

Задња страна Уговора између Румског властелинства и општине Рума о продаји четири годишња вашара, 1904.

Старе фотографије румског вашара

Старе фотографије румског вашара

Старе фотографије румског вашара

Старе фотографије румског вашара

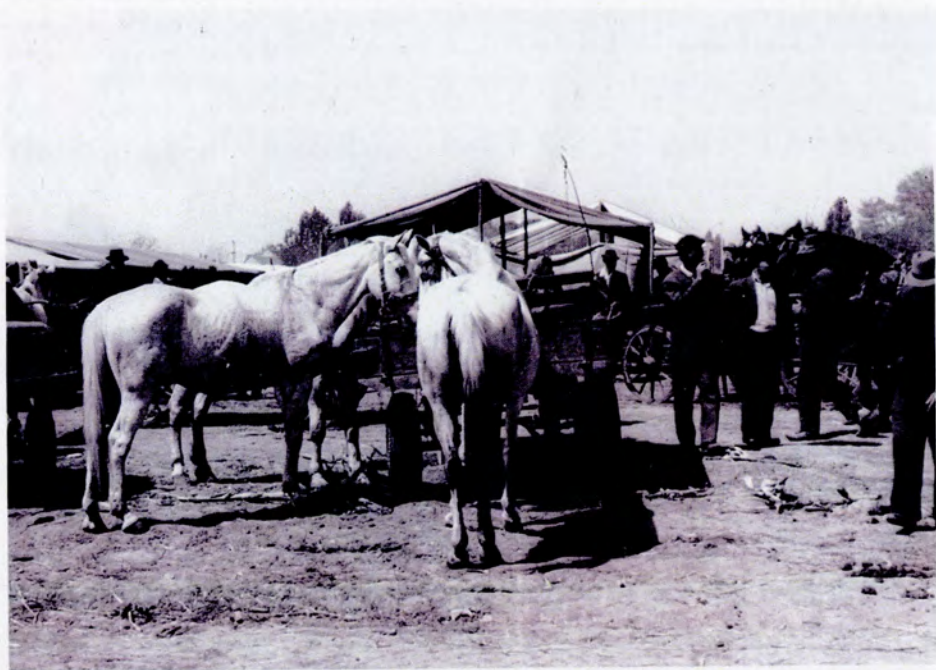
Старе фотографије румског вашара

Старе фотографије румског вашара

Старе фотографије румског вашара

Старе фотографије румског вашара

Старе фотографије румског вашара

Старе фотографије румског вашара

Старе фотографије румског вашара

Старе фотографије румског вашара

Сточна вага на румском вашару

Народни Одбор Општине Рума

ОГЛАС ВАШАРА

Дана _____ 195_ год. одржаће се
у РУМИ срез: СРЕМ. МИТРОВИЦА

**Робни и сточни
Г О Д И Ш Њ И**

ВАШАР

На који је дозвољено дотерати сваковрсну стоку и робу из свих места у којима не влада сточна зараза са прописним сточним исправама.

На вашаришту и на жељ. станици се налази велика колска и сточна вага.

Место се налази уз жељ. пругу. Београд-Загреб а има добре саобраћајне везе и са Новим Садам.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Народни Одбор Општине Рума

Оглас за румски вашар, педесете године XX века

ВАШАР КАО УМЕТНИЧКА ИНСПИРАЦИЈА

Судећи по разлозима установљења, постојања и социолошко економској суштини, Румски вашар (као уосталом и сви други) налази се прилично далеко ван сфера уметничког стваралаштва. Ипак, феномен сликовитог, какофоничног скупа људи различитих карактера и физиономија а сличних намера, ужурбаност и метеж трговаца и купаца: супротних страна ове, безброј пута поновљене представе, немир животиња изван свог устаљеног ритма исхране и познатог амбијента, повремено је привлачио уметнике који су тражили мотиве реалног, искреног и ненамештеног, шареног и захукталог живота.

Један од првих уметника који је ове мотиве превео у ликовна дела био је Федор Феђа Соретић (1930), академски сликар и универзитетски професор, син Румљанина др Романа Соретића (1905-1990), правника и самоуког виолинисте и сликара. У оквиру поклон легата који је Феђа Соретић 2012. године даровао свом граду, а који се чува у Завичајном музеју Рума, поред осталог, налази се већи број скица и цртежа из свих периода стваралаштва. Као посебна целина може да се издвоји двадесет пет цртежа и скица са мотивима Румског вашара. Различитих мањих димензија, израђени су различитим техникама (оловка, туш, сепија, акварел), на различитим подлогама (цртаћа хартија, бели и тонирани пелир, хамер, пакпапир и као куриозитет, неколико скица изведено је на полеђини штампаних формулара опомена за плаћање адвокатских услуга, са меморандумом канцеларије деда Гвиде Соретића). У највећем броју случајева, ова дела су настала на основу фотографских предлога. Наиме, фондусу легата припада и изванредан број црно-белих аматерских фотографија сточне пијаце Румског вашара које су послужиле, углавном у одређеним детаљима, као основа за настанак наведених скица и цртежа. Извесно је да су аутора превасходно интересовале студије животиња јер је људска фигура у другом плану и тек спорадично у овим композицијама има равноправну улогу. Судећи по сигнираним радовима, вашарске скице и цртежи су настајали у периоду 1961 – 1969. година. Остаје неизвесно да ли су ове сликарске белешке настале као припремне скице за одређене композиције у репрезентативнијим техникама и форматима или су само стилска вежба аутора који је током читавог опуса остао доследан

изабраном уметничком исказу, у оквирима света реалности интерпретираног на аутентичан, оригиналан начин.

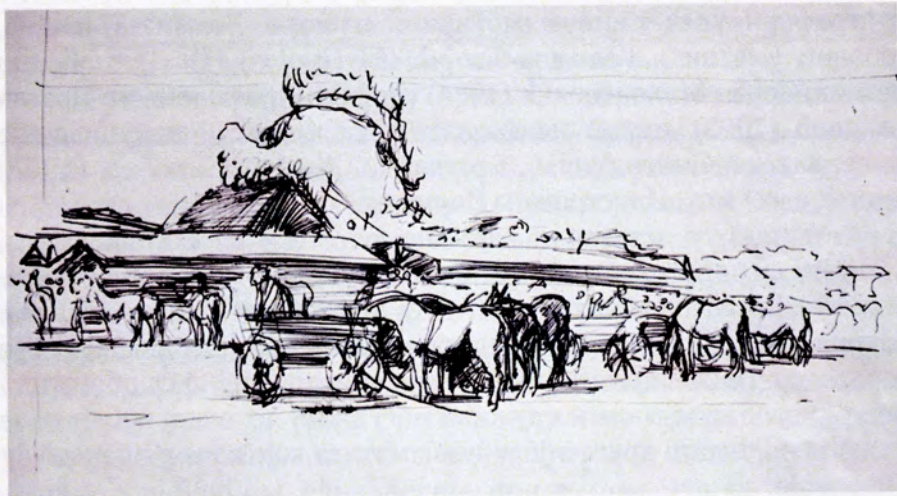
Следећи аутор кога су привукле занимљиве динамичне вашарске сцене је Бранислав Теодоровић – Ћифон (1952). Самбуки румски сликар изузетно обимне продукције усавршавао је своје мајсторско умеће кроз захуктали рад. Све своје ликовне недоумице, несигурности и дилеме побеђивао је следећом сликом, не либећи се да после сваког неуспеха крене даље – у следећи успех. Опробао се у свим познатим реалистичко-академским темама: пејсажу, мртвој природи, ведути, жанр композицији, портрету, акту и свему другом што је могло да му задржи пажњу. Тако је, неминовно, дошао и до реализације извесног броја слика са мотивима Румског вашара. На свој карактеристичан начин, више интуитиван него рационалан, потпуно слободним сликарским приступом, слика трговце и кибицере, намерне и случајне пролазнике, коње и возила, раскалању ливаду на периферији и препознатљиве објекте у близини „Вашаришта“. Одређене грешке у композицији, цртежу и перспективи успешно надокнађује снажним потезом, пастозном, снажном и истовремено хроматски ујединаченом бојом и изнад свега искреношћу призора. Сlike ове серије настале су око 2004. и налазе се у поседу аутора.

Године 2015. под покровитељством општине Рума организован је 43. сазив традиционалне уметничке манифестације, ликовне колоније „Борковац“. Окупио је ствараоце из области уметничке фотографије као једног од равноправно признатих стваралачких сегмената савремене ликовне праксе разумевања интересовања. Девет еминентних стваралаца различитих естетских опредељења у оквиру фотографског медија, позвано је да покуша да одговори заједничком основном задатку – оствари лично, аутентично документарно-уметничко виђење Румског вашара. Иако је до сада на разне начине фотографисан безброј пута, увек изнова су занимљива лична виђења, нарочито при првом сусрету, какав је био за већину позваних. Део аутора се ипак определио, у циљу што слободнијег, индивидуалнијег израза, за друге теме: мотиве града и околине као и посету далеко млађој туристичкој манифестацији: „Фијакеријади“ тада одржаваној у оближњем насељу суседне општине – Голубинцима. Пет аутора је дословно одговорило теми задатој од стране организатора и потпуно се посветило трагању за бројним

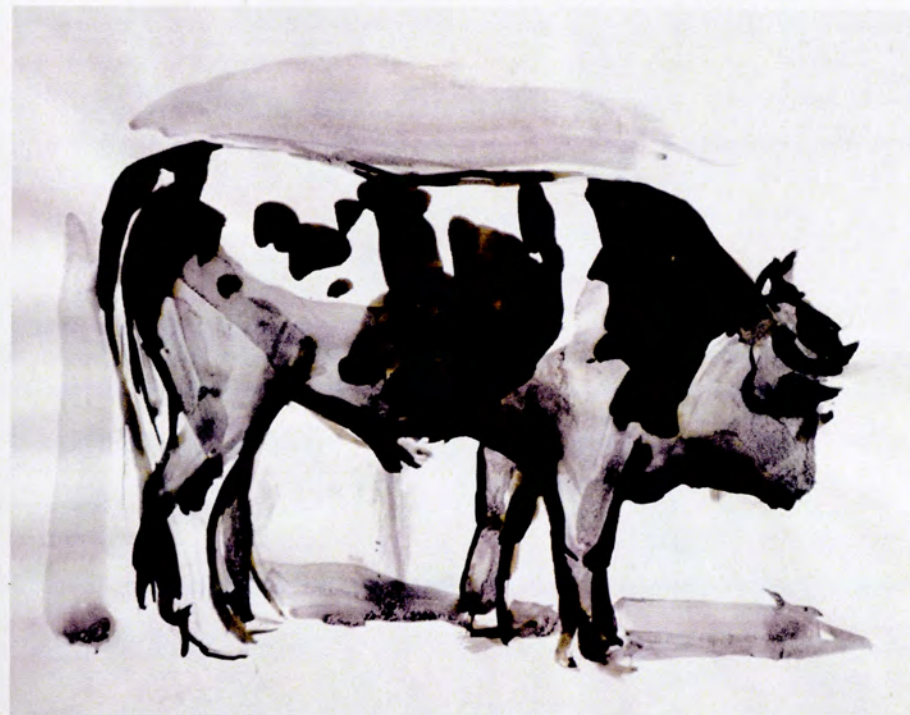
фотографски упечатљивим мотивима вашара. Божана Павлица, слободни уметник; Желимир Гвојић (El Gvojos) (1958) слободни уметник; Зоран Миловановић (1954) слободни уметник; мр Драган Павловић (1963) доцент на факултету за медије и комуникације Универзитета Сингидунум, Београд и Жељко Синобад (1962) уредник часописа „Илустрована Политика“.

Укупно су остварили изузетне, естетски и технички као и ликовно супериорно компоноване снимке, до перфекције дочаравајући специфичну, аутентичну атмосферу Румског вашара. Међу њима су носиоци све три награде 43. сазива Ликовне колоније „Борковац“. Њихови уметнички вредни снимци трајно су обогатили фонд румског музеја али и пружили могућност локалној публици да упозна ново, нешто другачије виђење мотива које воле и препознају их као своје.

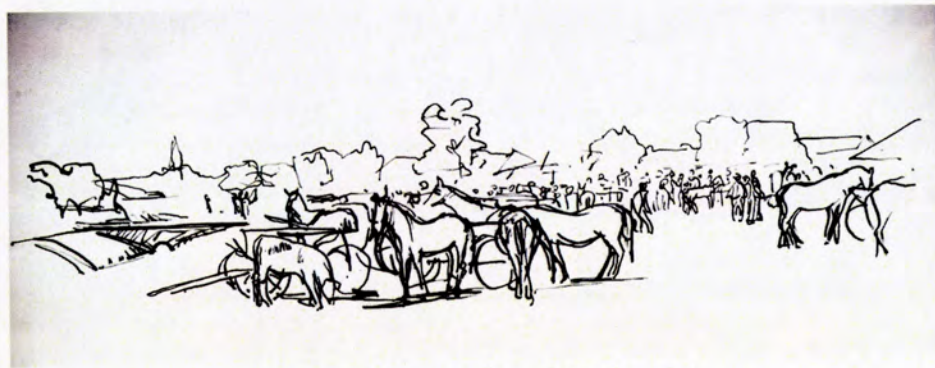
На овај начин временски али увек нов и актуелан Румски вашар добио је једну нову димензију која несумњиво има потенцијал да се значајно развија и унапређује.

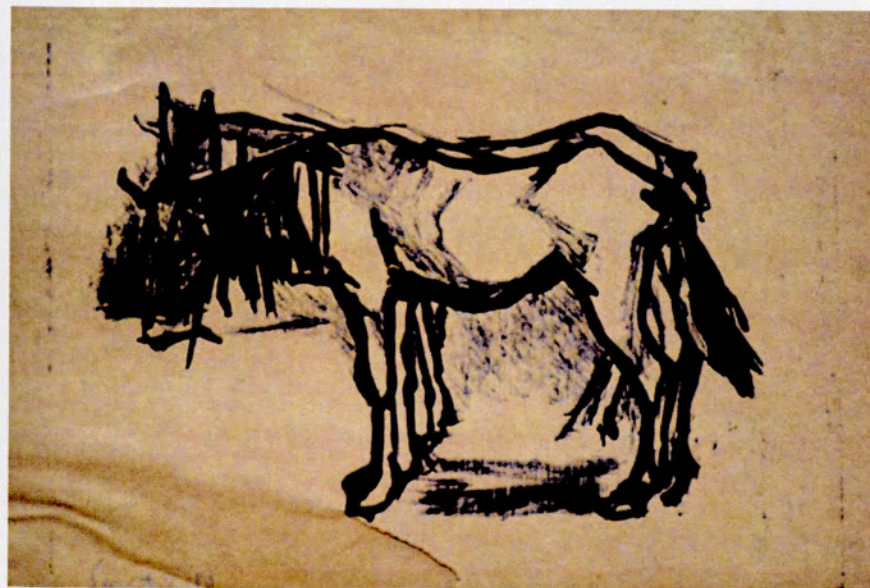
Скице и цртежи, Федор Феђа Соретић

Скице и цртежи, Федор Феђа Соретић

Скице и цртежи, Федор Феђа Соретић

Скице и цртежи, Федор Феђа Соретић

„Завршен пазар”, Бранислав Теодоровић - Ћифон

„Чекајући власника”, Бранислав Теодоровић - Ћифон

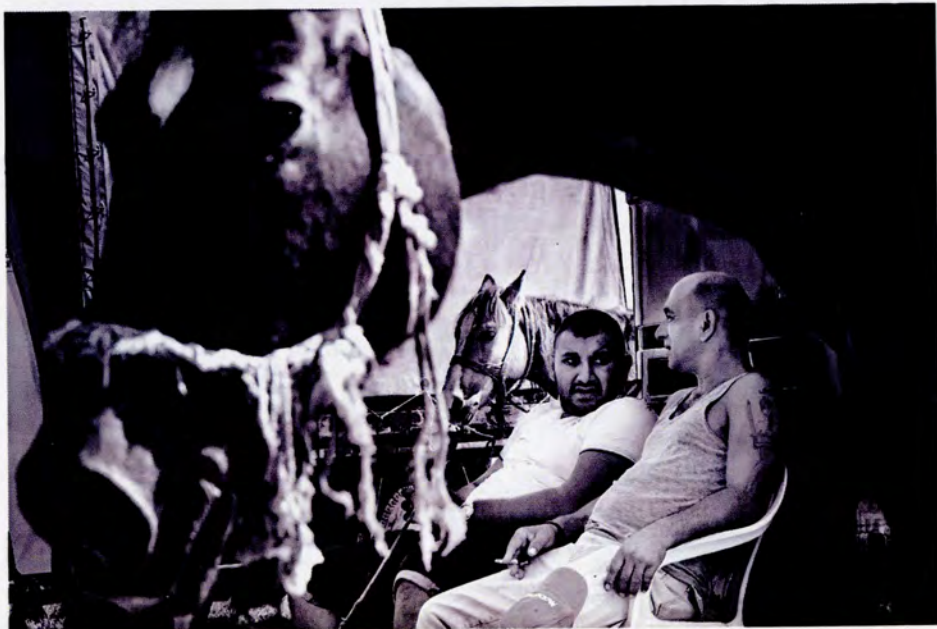
„Белац”, Бранислав Теодоровић - Ћифон

„Пред школом”, Бранислав Теодоровић - Ћифон

„Триглав”, фото: Желимир Гвојић - Ел Гвојос

„Пријатељи”, фото: Жељко Синобад

„YU”, фото: Драган Павловић

„Цена по договору”, фото: Божана Павлица

„Ескимо”, фото: Божана Павлица

„Коњоводац”, фото: Жељко Синобад

„Прва брзина”, фото: Божана Павлица

„Завесе”, фото: Желимир Гвојић - Ел Гвојос

„Улари”, фото: Зоран Миловановић

„Пост фестум”, фото: Желимир Гвојић - Ел Гвојос

„Погледи”, фото: Драган Павловић

„Одмор”, фото: Драган Павловић

САДРЖАЈ

Реч уредника	3
О вашару	5
Румски вашар	11
Вашар као уметничка инспирација	37

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

394.6(497.113 Ruma)"1747/2017"

270 година румског вашара : (1747-2017) / [аутори текстова Снежана Јанковић ... и др. ; уредник Снежана Јанковић]. - Рума : Завичајни музеј Рума, 2017 (Рума : Штампa). - 52 стр. : фотогр. ; 21 cm

Тираж 100. - Реч уредника: стр. 3-4. - Напомене и библиографске референце уз текст.

ISBN 978-86-85199-13-4

1. Јанковић, Снежана 2. Арсеновић, Јелена 3. Бошковић, Ђорђе 4. Јанковић, Драгомир

а) Вашар - Рума - 1747-2017

COBISS.SR-ID 317432327